

CAL RATOLIU

Amb set llibres de narrativa i un poemari, està clar que Damià Bardera (Viladamat, 1982) és un dels autors consolidats i interessants d'una literatura catalana que, encara en ple segle XXI, no té massa clar què vol ser quan sigui gran. L'autor empordanès, que ha passat de jove provocador (i reflexiu) a adult provocador (i més reflexiu encara) sembla que ho té més clar que bona part dels prescriptors habituals. De tota manera, també és cert que en aquesta època de caos i confusió han anat creixent tota una generació d'escriptors i escriptores lliures de les hipoteques dels autors precedents, caracteritzats per un interessant eclecticisme i varietat de plantejaments i circumstàncies vitals. I això, més o menys, no deixa de ser la característica d'un país eclèctic, divers, i amb un interessant punt de paranoia que el fa terreny fèrtil per a l'art i la cultura.

De totes aquestes noves fornades, Bardera és un dels qui posseeix una personalitat literària més accentuada. És el que ha marcat, des dels seus inicis, un estil propi, allunyat de les efímeres conjuntures culturals i amb voluntat d'expressar-se sense manies. Això, certament, podia suposar el perill d'acabar esdevenint, amb el temps, una caricatura de sí mateix. Tanmateix, la seva escriptura ha anat evolucionant, sense perdre una textura perfectament reconeixible: narracions curtes, personatges extrems i estrofaris (o potser no), situacions d'absurda lògica, frases directes, paràgrafs sense ornaments, absència de pirotècnia, brevetat, pulcritud, aire de barroc minimalista,... I en tota aquest forn de Hansel i Gretel, la seva és una literatura tendent a l'exploració dels marges, des dels marges, amb esperit rupturista i un estil hipnòtic. Com ja he expressat en altres ocasions, després de llegir els seus contes, normalment inquietants, no tinc molt clar si m'agraden o no. Ara bé, la lectura dels

seus llibres no deixen indiferent, sinó que són capaços de desvetllar el nostre instint més atàvic, generen una estranya atracció.

Bardera és un excel·lent narrador, per qui alguns traductors comencen a interessar-s'hi. Tanmateix, qualsevol que l'hagi tractat personalment sentirà una gran fascinació per la seva sòlida formació cultural i filosòfica, acompanyada de la seva heterodoxa trajectòria vital. Deu ser un dels pocs escriptors i doctorats en Filosofia (amb una tesi sobre Ferrater Mora) que sap conduir tractors o sap com munyir una vaca. La seva condició de perifèric, és a dir, aliè a les capelletes capitalines, les úniques capaces de fabricar èxits de Sant Jordi o portar els teus llibres al quiosc de l'Estació de Sants o a la Llibreria del Corte Inglés, fa que uns pocs puguem presumir d'haver-lo llegit i reconèixer el seu talent. No tinc molt clar que un reconeixement més actiu, almenys mentre l'estret món de la cultura oficiosa no s'espolsi el seu provincianisme, li arribi pròximament. Tanmateix, malgrat els discursos catastrofistes amb què sobreviu cert nacionalisme cultural, tenim un país amb una capacitat de talent que les migrades institucions o mercat no tenen, ara per ara, capacitat d'absorbir.

Alguns coneixíem alguns dels seus textos més assagístics, que tenim l'oportunitat de llegir gràcies a, un cop més, El Cep i la Nansa, que li publica un recull d'escrits de caràcter dietarista i filosòfic. I és un autèntic plaer. La duresa del seu estil relatiu es relaxa en la no ficció, i apareix una naturalitat tan diàfana que gairebé sembla artificial. Aquests dies, que he estat rellegant *El Quadern Gris* m'ha recordat a la claredat, ironia, ambició i esperit pagès de Josep Pla. La diferència, és que Bardera té un aire més masover. Al cap i a la fi, dubto que Pla hagués munyit mai cap vaca. En bona mesura, la literatura requereix d'uns quants planians que siguin capaços de fer de la llengua un mitjà alhora elegant, dúctil i pràctic, cosa que veig en un empordanès un segle més jove que el de Palafrugell.

Cal Ratoliu és un conjunt d'assaigs amb voluntat, com deia, de dietari, que ofereix claus vitals de l'autor, i ens mostra la seva creixent maduresa literària i personal, una maduresa clàssica, en el sentit que resulta anti-generacional (un dels aspectes

recurrents del seu pensament). Al cap i a la fi, les generacions no sempre ens diuen gran cosa, tenint en compte que el nostre país és tan heterogeni que parlar de generacions no sé si resulta massa rigorós. A diferència dels seus contes o els seus poemes, aquí l'estil és més suau. Manté, tanmateix, l'esperit pulcre i la capacitat hipnòtica que permet el lector concentrar-se en el paper, un exercici cada vegada més difícil en un món digital i multitasca.

De fet, a diferència de la seva narrativa, la seva prosa assagística exigeix menys al lector. Fins i tot, podríem afirmar que posseeix un cert aire relaxant, amb capacitat de fer-nos sentir optimistes sobre el model de prosa literària que exhibeix.

Es tracta de vint-i-vuit peces que tracten temes diversos en què la transcendència pot semblar banal, i la banalitat, transcendent: les relacions entre llenguatge i pensament (amb càustiques crítiques a l'emocionalitat estil Paulo Coelho amb què ens maltracten en temps de confinament), la creació de la identitat (la literària i la personal), la importància d'una bona crítica, l'obligació de la relectura, la relativització dels clàssics, l'administració de les experiències vitals, l'animadversió per l'excés de gestualitat en el món cultural o la relació que estableix tot autor amb la seva obra. Tot plegat, un interessant retaule en què ordre i caos es combinen d'aquesta manera que sabia conjugar excel·lentment l'ocupant de Mas Llofriu.

Desconec si aquest és el millor llibre de l'autor. La veritat és que les seves reflexions sobre la naturalesa de l'obra literària i la crítica té la capacitat de sembrar dubtes sobre la pròpia capacitat d'anàlisi. Tanmateix, del conjunt de la seva obra, aquest és el que més n'he gaudit. Potser això passa perquè resulta el menys hermètic, i perquè també té un punt d'infografia al més pur estil Ikea, o una mena de guia de lectura, per al conjunt de la seva obra. Malgrat no renuncia en cap moment a exhibir els punts d'acidesa i agror, aquest és un llibre, sens dubte plaent.